

16 май - Ден на ромското съпротивление: основна информация

Денят на ромското съпротивление като символ и движение е инициран от френската гражданска организация La Voix des Roms. Той е изграден върху разкази както на ромски, така и на не-ромски свидетели, свидетелстващи за събитията от 16 май 1944 г. в „Циганския семеен лагер“ на Аушвиц - Биркенау.

Според тези свидетелства, ромите в лагерния участък В II са били предварително информирани от мрежата за вътрешна съпротива на лагера на 15 май 1944 г., че нацистите са планирали да изтребят всички роми в лагера на следващия ден. Тогава ромските мъже, жени и деца събират камъни и импровизирани инструменти и на 16 май оказват съпротива. Нацистите се опасяват, че този съпротивен метеж може да се разпространи и в други части на лагера и се оттеглят. По-късно през май те прехвърлят по-голямата част от ромите в други концлагери. Останалите 4000-4300¹ роми биват отведени в газови камери и загиват през нощта на 2 август², дата която през 2015 г. е призната за Международен ден на паметта на ромите в Холокоста. Макар някои проучвания да оспорват дали въстанието се е случило на 16 май или дали изобщо се е случило³, ромите са се борили по различни начини за правата си по време на Втората

¹ Kubica, H.; Setkiewicz, P. (2018): The last stage of the functioning of the Zigeunerlager in the Birkenau Camp. In: Memoria: Memory, History, Education. Auschwitz-Birkenau State Museum, July 2018.

² <http://rromani-resistance.com/storify-of-resistance> (last accessed 2020-04-15 at 15:13)

³ В съобщение в Twitter, публикувано от музея на Аушвиц на 16 май 2019 г., се твърди, че „последните изследвания на историците на @AuschwitzMuseum показват, че в ромския лагер не е имало бунт. Случаят с пасивна съпротива на #Ромски затворници, който се състоя в началото на април 1944 г. (не на 16 май 1944 г.), имаше различен контекст“. Въз основа на скорошно историческо проучване, проведено от историка в Държавния музей на Аушвиц-Биркенау, на базата на архивните записи на музея се твърди, че на 16 май в ромския лагер не е имало въстание. <https://view.joomag.com/memoria-en-no-10-july-2018/0531301001532506629/p6?short>; and Joanna Talewicz-Kwiatkowska (2018). Research report - Resistance and Survival of the Roma and Sinti in Auschwitz-Birkenau. In Verhas E., Kóczé A. and Szász A.L. (Eds.), *Roma Resistance during the Holocaust and in its Aftermath: Collection of Working Papers* (pp. 103-129). Tom Lantos Institute

световна война. От самото начало⁴ те протестират срещу дискриминационните закони, правят опити да освободят депортираните членове на семействата си и работят с групи за съпротива.

Отбелязването на 16 май е не само възпоминание на историята. То има важна цел днес - да се повиши осведомеността за механизмите и стратегиите, които ромите използват за борба и противодействие на антициганизма по целия свят преди и сега. Днес поставяме акцент върху силата на ромите, които исторически определят съдбите си и се формират като активна част от обществото, а не са пасивни жертви на дискриминация и преследване.

Фокусирайки се върху начините по които младите роми, групи и организации се противопоставят на антициганизма, ние ясно променяме наратива: от ромите като жертви към ромите като активни вършители със сила и отговорност за определянето на бъдещето. Това не означава, че ромите не са били в ролята на жертви или че те са тези, които трябва да обвиним за потисничеството над тях, но че ромите винаги се опитват да се адаптират и да оцелеят, независимо от трудностите, които срещат преди и сега.

Тази промяна в наратива – начина, по който разказваме историята - е необходима за насърчаване на нашата ромска гордост и достойнство и за спечелване на уважение - и двете важни за борбата с неравенствата, с които се сблъскваме и днес. Докато продължаваме да се виждаме и да се представяме единствено като безпомощни жертви, мнозинството ще се отнася с нас като такива. Обществото ще се чувства упълномощено и задължено да взема решения за и вместо нас ромите, без да се съобразява с нашите нужди и искания. Вярвайки, че сме жертви, можем да се затворим в себе си, да седим и чакаме тези, които са на власт, да променят и подобрят живота ни. Но можем и да представим себе си като мощни, активни и равни части на обществото. Ние осъзнаваме своето право и отговорност да оформим това наше общество.

За тази цел предлагаме онлайн кампания с участието на млади роми, в която те свидетелстват за собствените си истории: как младите роми се противопоставят на стереотипите, като следват обучението и професионалната си кариера или като помагат на други. Как младите роми се противопоставят на системната дискриминация, като изискват място в процесите на вземане на решения. Как се борят с асимилирането на ромската култура чрез кампании или изкуство. Как допринасят затова приноса на ромите към европейските култури чрез музика и танци да стане по-видим. И как младите роми се съпротивляват на речта на омразата онлайн в контекста на COVID-19 пандемията. Чрез тази онлайн кампания младите хора ще могат да споделят своите добри примери за това как те остават активни и в такива тежки кризисни периоди.

---

⁴ Може да прочетете за някои от тези героически постъпки тук: <http://romani-resistance.com/heroes>